

Regionrådsmøte 4/25 på Sundvolden Hotel

Dato:	17. februar 2025
Fra:	Regionalt team for klima- og miljø

Sak 4/25 Felles arealanalyser i Ringeriksregionen - saksgrunnlag for arbeidsverksted i regionrådet

Forslag til vedtak

Regionrådet ber det regionale klima- og miljøteamet legge frem en sak våren 2025 basert på innspill fra verkstedet om hvordan arealanalysene skal brukes videre i regionsamarbeidet og mål for arbeidet.

Sammendrag

I representantskapsmøtet 25. november 2024 fikk det regionale klima- og miljøteamet i oppdrag å planlegge et arbeidsverksted om bruk av arealanalyser i Ringeriksregionen. Dette saksfremlegget inneholder kart, analyser og annen bakgrunnsinformasjon som er nyttig for diskusjonene i arbeidsverkstedet. Tidsrammen for verkstedet er planlagt til 1,5 timer.

Etter en intro fra klima- og miljøteamet legges det opp til to runder med gruppediskusjoner. Først i kommunevise grupper, så i grupper på tvers av kommunene. Se mer detaljerte diskusjonsspørsmål lenger ned i dette saksfremlegget. I den kommunevise gruppediskusjonen er fokus i hvilke sammenhenger og på hvilke områder dere ser størst nytte av å bruke denne typen arealanalyser i egen kommune. I gruppearbeidet på tvers av kommuner inviterer vi til å diskutere hvordan og hvilke typer analyser dere ønsker å bruke på regionalt nivå innen fagtemaene (naturmangfold, karbonrike arealer (myr og skog), jordvern (dyrka og dyrkbar mark) og friluftslivsområder.

Etter hver runde med gruppediskusjoner inviteres det til å dele refleksjoner i plenum. Innspillene fra verkstedet vil brukes som grunnlag for å utarbeide en vedtaks sak senere på våren 2025 om hvordan representantskapet ønsker at arealanalysene skal brukes til på regionnivå og mål for arbeidet.

Bakgrunn

Klima og miljø ble tatt inn i samarbeidsavtalen for Regionrådet våren 2023 og det ble i regionrådet 27.11.2023 vedtatt et mandat for et regionalt team for klima og miljø. Et av oppdragene i mandatet var å utarbeide en felles klima- og miljøerklæring for Ringeriksregionen. Denne ble vedtatt i alle kommunestyre i juni 2024. To av punktene fra [klima- og miljøerklæringen](#) er at kommunene i Ringeriksregionen vil:

- *“opprettholde naturmangfold, økosystemer, økosystemtjenester, kulturlandskap, friluftsområder, myr, dyrket og dyrkbar mark på minst samme nivå som i dag.*
- *overvåke hvordan vi forvalter myr, dyrket og dyrkbar mark, skog, friluftsområder og naturmangfold gjennom arealregnskap og ta i bruk arealanalyser som kunnskapsgrunnlag i vår arealplanlegging”.*

Det er også vedtatt i alle kommunestyre at det skal utarbeides en felles regional areal- og transportstrategi for Ringeriksregionen. Det er regionens areal- og transport team som har

prosjektledelsen for denne, men klima- og miljøteamet har som prioritert oppgave å bidra inn i dette arbeidet. Det ble vedtatt 13.05.2024 (sak 23/24) i regionrådet at *“Alle fem kommuner utarbeider et arealregnskap etter en forenklet metode som Ringerike kommune har utviklet med formål om å bruke det som kunnskapsgrunnlag i prosessen med regional areal- og transportstrategi.”*

Det regionale teamet for klima og miljø har i tråd med regionrådets vedtak og som oppfølging av klima- og miljøerklæringen utarbeidet felles arealanalyser innen følgende tema:

- Naturmangfold
- Karbonrike arealer (myr og skog sortert etter bonitet)
- Jordvern (dyrka og dyrkbar jord)
- Friluftslivsområder

Det er både utarbeidet analyser som viser hvor og hvor mye hver kommune har av disse arealtypene i dag, samt hvor det er overlapp mellom disse arealtypene og formål i hver kommunens gjeldende arealdel som åpner for utbygging. Unntaket er at analyser for naturmangfold ikke er ferdigstilt for Modum og at Jevnaker foreløpig ikke har kartlagt friluftsområder. Vi har for alle kommuner utarbeidet kart som viser oversikt over ikke-realiserede utbyggingsområder; - arealer satt av til utbygging i kommunenes arealdeler, men som fortsatt er natur eller jordbruksområder.

Det regionale klima- og miljøteamet ga 25. november 2024 en orientering til representantskapet om status for dette arbeidet. Det ble i det møtet avtalt å følge opp med et arbeidsverksted for representantskapet 17. februar, for å gi grunnlag for en politisk sak med vedtak om videre arbeid og bruk av arealanalyser 12. mai. Dette saksfremlegget inneholder kart, analyser og annen bakgrunnsinformasjon som er nyttig for diskusjonene i arbeidsverkstedet 17. februar 2025. Tidsrammen for verkstedet er planlagt til 1,5 timer.

Saksopplysninger

Av hensyn til tiden tilgjengelig, vil arbeidsverkstedet 17. februar fokusere på ett av analysetemaene; jordvern (dyrka og dyrkbar jord). Tilsvarende analyser er utarbeidet for naturmangfold, karbonrike arealer og friluftslivsområder også. Avslutningsvis i verkstedet vil det derfor inviteres til diskusjon om bruk av analyser innen andre tema på regionalt nivå.

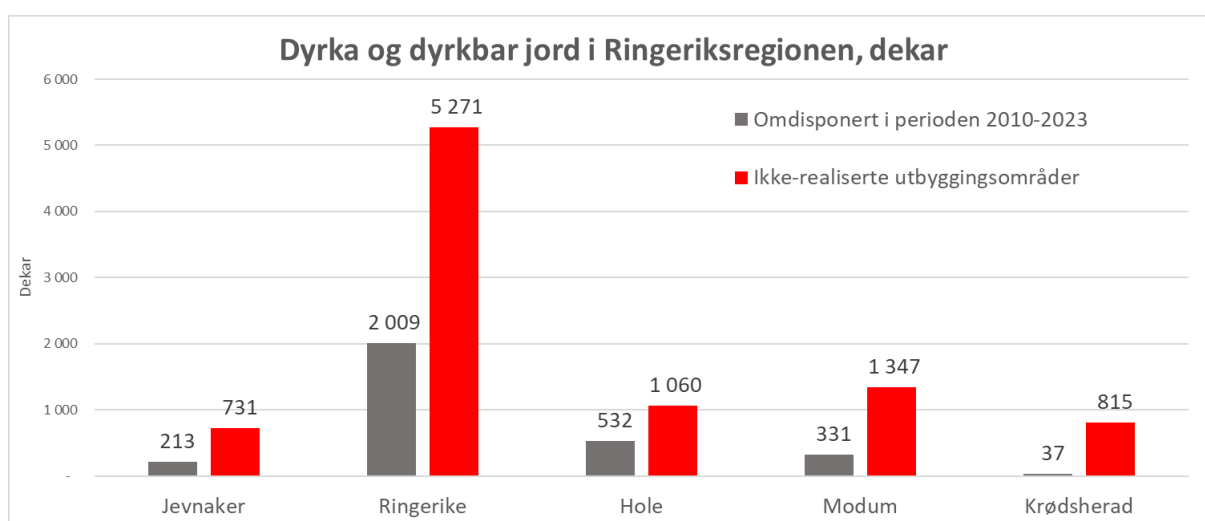
Matjord er et godt eksempel på en arealtype hvor verdsettingen har endret seg over tid. Både nasjonale og lokale retningslinjer for jordvern har blitt strammet inn de senere år. Kommunen har et særlig ansvar for å unngå tap av dyrka og dyrkbar jord og bidra til økt bærekraftig matproduksjon. Det er satt nasjonale mål for økt selvforsyning av jordbruksvarer i [meldingen om matberedskap som ble vedtatt av Stortinget i 2024](#). En nødvendig premisse for å lykkes med dette, er å sikre at arealene som egner seg for matproduksjon ikke bygges ned. En [oppdatert nasjonal jordvernstrategi ble vedtatt av Stortinget i 2023](#). Mål for årlig omdisponering av dyrka jord er strammet vesentlig inn og skal være under 2 000 dekar per år innen 2030 på landsbasis. I et felles brev 29. januar 2024 fra landbruks- og matminister Geir Pollestad og kommunal- og distriktsminister Erling Sande, gjør de kommunepolitikerne oppmerksomme på det ansvaret kommunene har for at Norge skal nå målet om å bygge ned mindre matjord.

Blant de fem kommunene våre har Jevnaker og Ringerike en nullvisjon for nedbygging av dyrket mark vedtatt i arealstrategien i samfunnsdelen. Modum skal i tråd med sin samfunnsdel sikre viktige jordbruksområder og kulturlandskap i landbruket, og unngå nedbygging av dyrket mark i samsvar med det nasjonale jordvernmålet og egne ambisjoner. Hole har igjennom kommuneplanens arealdel bestemt at det ikke tillates etablering av bebyggelse på dyrka mark i LNF-områder.

Krødsherad har en ambisjon i sin samfunnsdel om å utarbeide en strategiplan for landbruket som vektlegger klimatilpasning, jordkvalitet, jordvern og tilleggsnæringer.

I diagrammet under viser de grå søylene hvor mange dekar dyrka og dyrkbar jord som er omdisponert i perioden 2010-2023 i våre kommuner. De røde søylene viser hvor mange dekar dyrka og dyrkbar jord som er avsatt til utbyggingsområder i kommunenes gjeldende kommuneplaner og kommunedelplaner, men som ikke faktisk er realisert/utbygd ennå:

Tabellen under viser hvor mange dekar dyrka og dyrkbar jord det totalt er i hver kommune og til sammen i regionen, per 31.12.2024.

Kommune	Daa dyrka jord	Daa dyrkbar jord	Sum daa dyrka og dyrkbar jord
Jevnaker	16 820	3 900	20 720
Ringerike	77 872	51 061	128 933
Hole	22 558	5 773	28 331
Modum	52 243	19 668	71 911
Krødsherad	9 855	5 174	15 029
Ringeriksregionen	179 348	85 576	264 924

I vedlagte excelskjema (vedlegg 1 arealanalyser- og regnskap) er det også oversikt over de andre arealtypene i kommunene. Tabell 1 viser hva som totalt er i kommunene per i dag (arealregnskapet). Tabell 2 viser arealanalyser av hvor mange dekar av arealtypene dyrka jord, skog av ulike boniteter,

myr og fastmark som potensielt kan bygges ned på de ikke-realisererte utbyggingsområdene i hver enkelt kommune.

Vedlagt denne saken er også følgende kart for hver av de fem kommunene:

- 1. Kart som viser ikke-realisererte utbyggingsområder: arealer satt av til utbygging i kommunenes arealdeler, men som fortsatt er natur (skog, myr eller annen natur) eller jordbruksområder
- 2. Kart som viser dyrka¹ og dyrkbar jord.
- 3. Kart som viser overlapp mellom ikke-realisererte utbyggingsområder og dyrka og dyrkbar jord

I arbeidsverkstedet vil dere bli invitert til å bidra i gruppediskusjoner i to runder. Først i kommunevise grupper, så i grupper på tvers av kommunene. Under følger oversikt over hvilke spørsmål dere vil bli invitert til å diskutere. Etter hver runde med gruppediskusjon vil det legges til rette for oppsummering og deling i plenum.

Diskusjonsspørsmål i gruppediskusjon 1 (kommunevis):

- I hvilke sammenhenger ønsker dere å bruke denne typen arealanalyser i egen kommune? Hvordan bør analysene presenteres for at de blir en nyttig del av beslutningsgrunnlaget deres?
 - I forbindelse med revidering av kommuneplanens arealdel?
 - Reguleringsplaner?
 - Andre saker (nydyrking, skogsbilveier, dispensasjoner mm)?

Diskusjonsspørsmål i gruppediskusjon 2 (på tvers av kommuner):

- Hvilke typer analyser ønsker dere på regionalt nivå innen fagtemaene (naturmangfold, karbonrike arealer (myr og skog sortert etter bonitet), jordvern (dyrka og dyrkbar mark) og friluftslivsområder? Er det ev. andre temakart dere ville sett nytte av?
- Hva skal målet med bruken av slike analyser være i:
 - arbeidet med en regional areal- og transportstrategi?
 - oppfølgingen av den regionale klima- og miljøerklæringen?
 - andre bruksområder?

¹ Dyrka jord inkluderer fulldyrka jord, overflatedyrka jord og innmarksbeite.